

nění církevních nařízení, pokud možno vymezeny a v zákonu co nej přesněji stanoveny (zpráva k motivům cit. zák.).

II. Církev evangelická.

§ 150 »ústavy církve evangelické vyznání augsburgského a helvétského« potvrzené nejvyš. rozhodnutím ze dne 9. prosince 1891 v č. 4 ř. z. z r. 1892 stanoví, že vytknouti normy o církevní kázni přísluší nyní shromáždění superintendentnímu s přivolením vrchní rady církevní, kteráž povinna jest vymoci si k tomu dobrozdání výboru synodálního. Vydávání řádu disciplinárního jest aktem církevního zákonodárství a spadá v této způsobě v obor působnosti synody generální. Toho času platí provisorní řád disciplinární ze dne 5. ledna 1887, č. 1859 z r. 1896, věst. roč. XIII. seš. II., č. 20 pro evang. církev augšb. vyznání a ze dne 3. září 1890, č. 1663, věst. roč. XXVII. seš. II., č. 62 pro evang. církev helvet. vyznání.

III. Disciplinární právo židovské společnosti náboženské.

Služební poměr obecních funkcionářů jest upravití ve stanovách tím způsobem, aby rabíni ustanoveni byli na delší dobu a aby postaráno bylo o to, by neodůvodněným způsobem propouštění nebyli z úřadu svého (§ 18 zák. ze dne 21. března 1890, č. 57 ř. z.). Úřední moci příslušející náboženským sluhům a jinakým orgánům obce náboženské smí se užiti jen proti příslušníkům židovské společnosti náboženské a nikdy k tomu účelu, aby překáželo se průchodu zákonů a úředních nařízení nebo svobodnému vykonávání práv státoobčanských. Vnějšího donucení nesmí se tu vůbec užiti (§ 16 cit. zák.).

Právo disciplinární vojenské.

I. Pojem.

Právem disciplinárním vojenským rozumí se jednak soujem zásad a povinností, které odnášejí se k zachování vojenské kázně a pořádku, jednak rozumí se tím stav vojska nebo sboru vojenského zřetelem ke kázni a pořádku, který se v něm udržuje. Ježto disciplína zanáseti se musí též mimo-sluzební chováním vojína (majíc vlivem působiti na zachování jeho sil a schopností, spolužití s občanstvem atd.), počítá se ku disciplíně v širším smyslu též t. zv. výchova muže. Pojem »discipliny« vytýkají služební předpisy (Dienstreglement) I. díl § 16, leč nikoli způsobem zcela přiměřeným. Ale nikoli všechny činy resp. opomenutí proti vojenské kázni a pořádku vojenskému a proti předpisům služebním jsou přestupky disciplinárními. (Pokud lze, dlužno vystříci se výrazu »přečiny disciplinární«, ježto snadno se zaměňuje tu pojem přečinu vojenského zákona trestního.) Obory práva trestního vojenského a disciplinárního splývají namnoze v jedno (viz doleji). Přestupky disciplinárními jsou tudíž všechny poklesky proti vojenské kázni a proti pořádku vojenskému a proti služebním předpisům, pro něž nevykazuje trestní zákon vojenský nijakého ustanovení trestního. Kruh povinností discipliny lze dosti obsáhle vypočísti z řádu služebního pro c. a k. vojsko I. díl (z r. 1873 publikováno rozkazem armádním ze dne 9. srpna 1873, 2. vydání z r. 1886, dodatek z r. 1889) a sice jako zvláštní služební předpisy nebo jako všeobecné povinnosti ve příčině chování se, kteréžto lze opět rozvrhnouti v tyto hlavní skupiny: poslušné podřízení se, svědomité a řádné plnění služby a vojenské chování. K udržení kázně (discipliny) vloženo jest do rukou vojenským představeným právo samostatně stíhati přiměřenými tresty poklesky proti kázni a řádu, jichž pro-

jednání a trestání vyhrazeno není soudům vojenským; na pachatele má se tím působiti blahodárně a za účelem jeho polepšení. Toto právo nazývá se protivou ku trestní pravomoci vojenské vojenským právem disciplinárním. O tom jedná XIII. odstavec I. dílu řádu služebního, jehož 674. bod týkající se disciplinárního práva trestního ohledně lékařů vojenských podstatně byl obměněn 26. kusem normálních nařízení ze dne 15. června 1894 (viz níže).

II. Podstata a účel.

Z podstaty a účelu trestního práva disciplinárního odvoditi lze tyto zásady:

1. Lze-li se v daném případě nadíti polepšení z pouhé pohružky nebo jen z částečného odpykání (trestu), může trestající představený nebo jeho představený uložený trest zmírniti nebo zcela prominouti, a jeho představený může ku případnému lepšímu dosažení účelu polepšovacého uložený trest zstříti nebo prodloužiti.

2. Opětuje-li se případ trestný nebo dopustí-li se poklesku osoba již jednou trestaná a není-li tu zvláštních polehčujících důvodů, nalézti jest na přísnější trest, nežli by případ sám o sobě vyhledával.

3. Opětuje-li se případ, trestá se přestupek disciplinární jako vojenský přečin dle trestního zákona vojenského.

4. Pravomoci trestních soudů vojenských lze odníti a toliko disciplinárnímu projednání přikázati lze protivou k tomu lehké vojenské přečiny nesoucí na sobě ráz pouhé nevázanosti (nekázně), pokud v trestním zákonu vojenském samém stanoven jest na přestupky ty trest na svobodě v krátkém trvání (nejvýše do 3 měsíců).

5. Disciplinární přestupky promlčují se, jako nejlehčí přečiny vojenské, ve 3 měsících od spáchání počítaje.

6. Disciplinární přestupky vojenské uvádějí se ve vojenském trestním zákonu jako delikty konkurenční při deliktech zákona trestního, z čehož plyne důležitý důsledek, že vykonaný trest disciplinární započítá jest při dodatečném trestním stíhání do trestu soudního, že tudíž vyloučen jest dodatečný trest smrti. (Vzniknou-li pochybnosti o tom, zda trestati sluší určitý případ disciplinárně či soudně, dlužno vyčkati rozhodnutí velitele, jemuž svěřena jest soudní pravomoc vojenská.)

III. Disciplinární moci trestní podléhají:

1. aktivní osoby vojenské a to:

a) ty, které jsou trvale v aktivní službě (počítaje sem všechny dovolené, do některé třídy hodnostní zařazené gážisty a dočasně dovolené mužstvo);

b) osoby zeměbrany, které jsou v aktivní službě;

c) všechny osoby dočasně aktivované (povolané ke službě nebo do cvičení ve zbraní nebo k vojenskému výcviku);

d) všechny osoby, které jsou ve stavu nebo v průvodu armádního sboru nebo velitelství do války vypraveného nebo za hranicemi mocnářství se nalézajícího (pokud není tu zvláštních výjimek);

e) váleční zajatci a rukojmí.

2. Neaktivní osoby vojenské a to:

a) všichni gážisté v záloze do některé třídy hodnostní zařazení, nedostaví-li se k hlavnímu (nebo dodatečnému) raportu a nemohou se nijak omluviti, jakož i po čas tohoto raportu;

b) osoby povolané ku kontrolnímu (nebo dodatečnému kontrolnímu) shromáždění v případech ad *a)* jmenovaných;

c) gážisté v záloze zařazení do některé třídy hodnostní, dále gážisté stavu neaktivního, pokud se týká, dovoleného nebo v evidenci zeměbrany, na odpočinku a poměru mimoslužebního, jakmile a pokud nosí uniformu vojenskou, neb obmeškají-li předepsaným způsobem se hlásiti. Vojenská disciplinární moc trestní nad duchovními vojenskými, vojenskými úředníky a gážisty nezařazené do nižší třídy hodnostní vykonává se dle zvláštního služebního předpisu, pokud se týká, dle zvláštního disciplinárního předpisu trestního.

IV. Disciplinární tresty jsou:

1. proti důstojníkům:

a) jednoduchá nebo přísná důtka, důtka při rapportu nebo písemně udělená, a

b) vězení staniční, pokud se týká vězení v pokoji až do 30 dnů (uložený trest oznámí se rezervátním rozkazem vyšším a pořadem [hodností] starším důstojníkům).

2. Proti zástupcům důstojníků, kadetům a šikovatelům:

a) jednoduchá důtka u raportu nebo přísná důtka udělená před shromážděnými důstojníky a poddůstojníky pododdělení (k němuž přináležejí provinilec), kteří jsou ve stejné nebo vyšší šarži;

b) tresty pořádkové záležející v odnětí určitých výhod (ku př. zdržeti se do 11. hodiny večer mimo kasárny) a v uložení zvláštních povinností až na dobu 30 dnů;

c) vězení v pokoji nebo jednoduché vězení až do 30 dnů a

d) proti šikovatelům degradování na základě varovacího konstitutu.

3. Proti ostatnímu mužstvu:

a) důtka u raportu;

b) pořádkové tresty záležející v uložení zvláštních povinností neb obtížných prací, v odnětí volného nakládání s poplatky, vše to do 30 dnů;

c) tělesné tresty (šestihodinové sevření v okovech nebo dvouhodinné přivázání; toto však jen při mužstvu bez šarže);

d) jednoduché vězení (v kasárnech, v bytu, v ležení) a ztřeštěné vězení do 30 dnů, vězení o samotě do 21 dnů a tuhé vězení do 15 dnů, avšak jen při mužstvu bez šarže;

e) degradování na základě varovacího konstitutu a — při mužstvu bez šarže — přeložení do nejnižší mzdy. (Uložený trest uveřejňuje se tu v denním rozkazu.) Přestupek i trest disciplinární (vyjímaje důtku udělenou mužstvu) zapsati jest do trestního protokolu. Stížnost lze vznésti teprve po odbytí trestu.

V. V poli mohou vyšší velitelé dle bodu 669 služeb. řádu I. dílu k tomu oprávnění netoliko vyměřiti všechny shora naznačené tresty disciplinární (vyjímaje tuhé vězení) až na dvojnásobnou výši v míru přípustnou, nýbrž opatřiti i zvláštní tresty disciplinární.

1. Odstranění generálů a štábních důstojníků k armádě náležejících pro vlašnost, bezstarostnost nebo nedbalost a dodání jich ministerstvu války.

2. Rozpuštění celých sborů vojenských a přidělení mužstva do jiných tlup pro korporativní výstřednosti proti disciplíně nebo nedostatečné plnění povinností.

3. Z těchto důvodů odejme se prapor některé tlupě na neurčitý čas.

VI. Příslušnost.

Disciplinární právo trestní přísluší jenom těm důstojníkům (i důstojníkům vojenských lékařů), poddůstojníkům a vojenským úředníkům, kterým přikázán jest rozkaz nad určitou tlupou, sborem, branží, oddělené velitelství, ústav nebo úřad se zodpovědností za disciplinu a službu a odnáší se na všechny poddané v obvodu služebním; leč právo disciplinární spojeno jest s úřadem, nikoli se šarží. Právomoc trestní rozdílna jest dle rozsahu, ve kterém přísluší funkcionáři právo k rozkazování. Nejobmezenější právomoc trestní přísluší poddůstojníkovi (jakožto veliteli dopravy, transportu nebo veliteli oddělení samostatného — t. zv. detachementu); jest poddůstojník oprávněn jen uložití zostřené vězení až do 2 dnů. Nejširší právomoc přísluší veliteli pluku, pokud se týká lékařskému veliteli nemocnice posádky (v poli, v pevnosti nebo v záloze).

Od 15. června 1894 podléhá v disciplinárním směru velitelům vojenských lékařů i mužstvo i důstojnictvo branné moci a to všichni důstojníci zdravotní oddělení zdravotních, pokud tyto nyní zastávají pododdělení nemocnice posádky, důstojnictvo hospodářské, účetní důstojnictvo tlup, důstojnictvo vozatajské oddělení zdravotních, dále v nemocnicích posádek, v nemocnicích polních, pevnostních a záložních všichni nemocní důstojníci od podplukovníka dolů (při nemocnicích takových v Lublani a Innomostí od praporečníka dolů), v nemocnicích tlup důstojníci přikázání k ústavům těm a všichni nemocní důstojníci od setníka, pokud se týká, nadporučíka dolů. Kdežto nyní veliteli nemocnice posádkové (polní atd.) přísluší nejširší právomoc trestní, má představený lékař úřadů, velitelství a tlup toliko trestní právo jako velitel nesamostatného pododdělení a toliko nad podřízenými lékaři a nosiči poraněných a obvazů.

Disciplinární právo trestní mají konečně nad podřízeným mužstvem zásobovacím z úředníků vojenských toliko představení (zásobovacích skladišť) jmenovaní v bodu 675 řádu služebního.

Ministr války může v míru a ve válce již velitel samostatně operujících sborů udělit vyšší právomoc trestní oněm funkcionářům, kteří mají menší právo trestní, nežli velitelé tlup (pluků atd.), a vůbec udělit trestní právomoc oněm funkcionářům, kterým právomoc taková jinak nepřísluší.

Právo domácí viz Prohlídka domovní.

Právo domovské.

I. Pojem a význam.

Právo domovským v objektivním slova smyslu rozumí se soubor oněch norem, které upravují poměry zakládající se na příslušnosti jednotlivce k některému svazku obecnímu, kdežto v subjektivním slova smyslu rozumí se tím soubor práv vyplývajících z příslušnosti k jisté obci. Právo domovské upraveno bylo v Rakousku naposledy zákonem ze dne 3. prosince 1863 č. 105 ř. z., pokud se týká, zákonem ze dne 5. prosince 1896, č. 222 ř. z. Před tím došly ovšem poměry domovské jakéhosi — byť jen částečného — upravení v různých zákonech, avšak nikdy ex professo, nýbrž jen příležitostně, při spořádání jinakých veřejnoprávních poměrů. V té příčině sluší zvláště vytknouti nejvyš. rozh. ze dne 16. listopadu 1754, č. 365 o postrku tuláků a žebráků, a konskripční patent ze dne 25. října 1804, sv. XXIII. sb. zák. pol., provisorní zák. ze dne 17. března 1849 a zák. ze dne 24. dubna 1859.